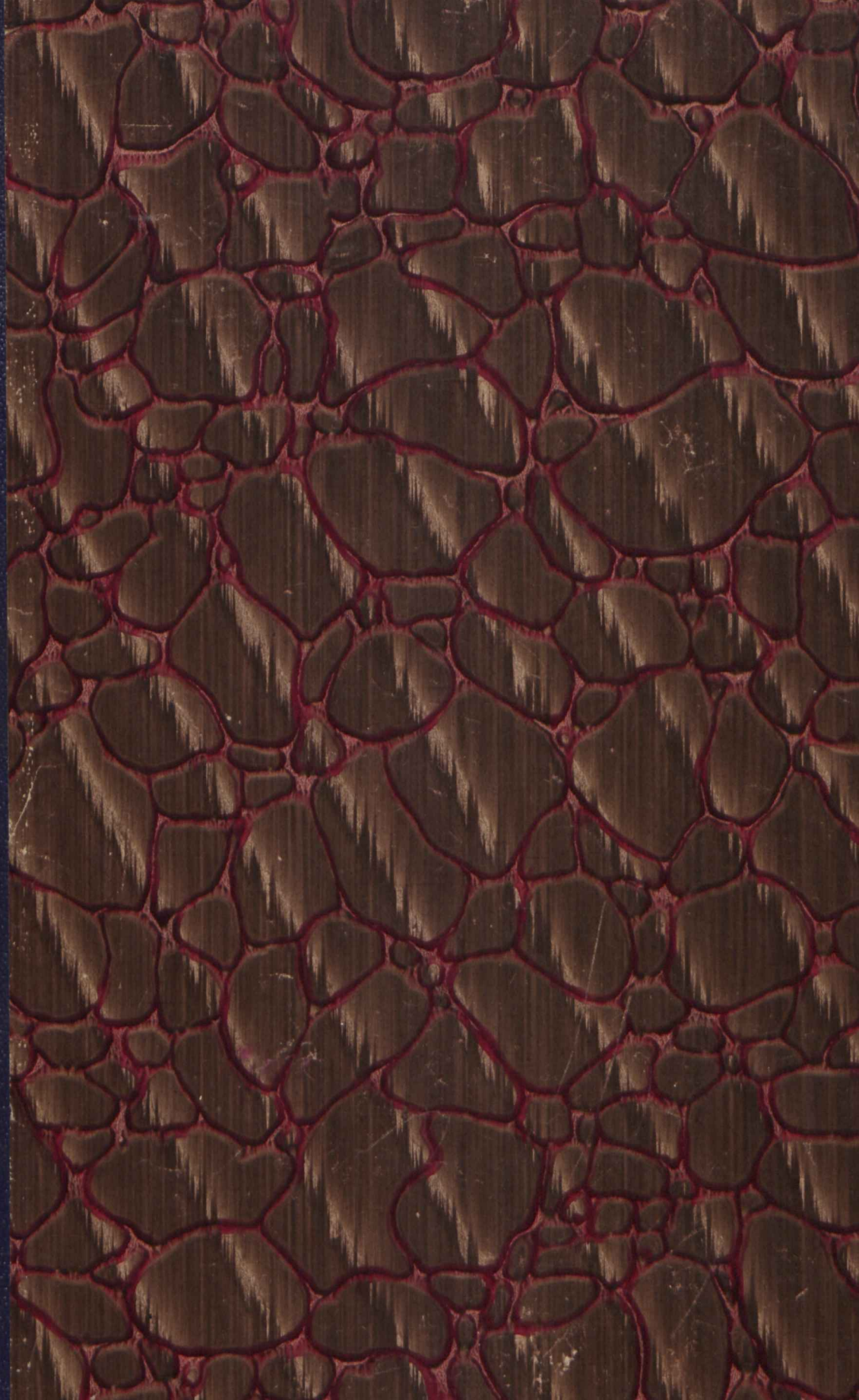

3.93-1936-37

Dep. 204

**ÜLEVAADE
HARIDUSTE GEVUSEST
TALLINNAS**

1936/37

Koolisajalugu
RBO

~~III 17878~~

Põhitond

~~3.93 =~~

25 cm

~~1936/37~~

ÜLEVAADE HARIDUSTEGEVUSEST TALLINNAS

1936/37

VÄLJAVÕTE TALLINNA LINNAVALITSUSE TEGEVUSE ÜLEVAATEST

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

SE 2789
EA 3603

~~TALLINNA II HARU-
RAAMATUKOGU~~

37 (47.42) (09)

Haridus.

Linna ülesanded haridusalal on loendatud Tallinna Linnavalitsuse Tegevuse Ulevaates 1926, lk. 97.

Koolivõrku võeti Riigivanema otsusega 26. augustist 1936 „Tallinna Linna III Poeglaste-Keskool”, milles avatakse järk-järgult III, IV ja V klass, arvates 1. augustist 1936. Kool algas tegevust ühe III klassiga Linna XIII Algkooli ruumides, Tartu maantee 33. Alates 1. augustist 1937 kannab see kool nimetust „Tallinna V Realkool”.

Tulevikukavatsused.

Haridusosakonnale alluvate asutiste ja nende tegevusalade tulevikukavatsused on loendatud Tegevuse Ulevaates 1926, lk. 97—101, 1929/30 — lk. 120, 1930/31 — lk. 111, 1934/35 — lk. 65—66 ja 1935/36 — lk. 66. Osa neist kavatsusist on juba teostatud 1927.—1936. a. jooksul, teiste teostamist jätkatakse sedavõrd kui seda lubavad linna rahalised ressursid.

Juba aastaid annab end väga valusasti tunda korraliku rõivistu ja kõlakoja puudumine koolide liuväljal, Vabaduse puiestee 2. Liuväli leiab elavat kasutamist ja muusikaõhtuil ulatub kasustajate arv 1000-ni. Praegune rõivistu ehitati Vene ajal ühe kooli jaoks ja mahutab kuni 200 õpilase rõivaid. Uue hoone püstitamise küsimus on juba pikemat aega päevakorras ja lahendatakse esimesel võimalusel.

Viimaseil aastail on õpilaste osavõttu spordiorganisatsioonidest mitmesuguseil kaalutlusil piiratud ja seetõttu on kehaline kasvatus ja sport just koolides kujunenud väga laiaulatuslikuks, nii tegevuselt kui ka osavõtjate arvult. Seoses Noorte organiseerimise seadusega on ette näha selle tegevuse kujunemist massiliseks, kuna 1) koolinoored kuni 20 aastani (kaasa arvatud) peavad sportlikus tegevuses leidma rahuldust oma kooli spordiringides, 2) algkoolilõpetanuil on lubatud teetseda oma kooli juures 18 eluaastani (kaasa arvatud).

Mainitud seadus paneb kooli spordiringile ja ringivanemaile, kes peaaegu eranditult on võimlemisõpetajad, suured kohustused ja suure vastutuse. Praegune olund ruumide suhtes Tallinnas aga ei võimalda laieneda ülesannete korralikku täitmist.

Võimlate vähesuse tõttu pole ainult raskendatud õpilaste sportimine kooli juures, vaid sageli puudub ka võimalus kavakohase ja tervishoiunõudeile vastava kehalise kasvatus tunni sooritamiseks.

Spordiväljakute puudumine iga kooli juures, olemasolevate piiratud mõõdud ja korraldamatus, avalikkude spordiväljakute vähesus ja ülekoormatus koolitöö ajal ei võimalda normaalse kehalise kasvatus tunni sooritamist ka vabas õhus ja samuti ka sportimist kooli juures.

Vastavate krediitide puudumisel on veel lahendamata rida ettepanekuid uute võimlate, spordi- ja mänguväljakute ehitamiseks.

Haridusosakonna poolt esitati Linnavalitsusele heakskiitmiseks kava spordiala korraldamise kohta Tallinnas ja paluti teha Ehitusosakonnale ülesandeks kiires korras koostada vastavad tehnilised kavad ja eelarved, et jõuda selgusele, milliseid kulusid nõuab spordiala korraldamine üldse ja millises ulatuses ja järjekorras oleks võimalik selle teostamine linna rahalisest seisukohast.

Eelkooliharidus.

Lastepäevakodud (lasteaiad) ja nende sisemine korraldus.

Linna poolt peetakse ülal 6 lastepäevakodu. Andmed nende asutiste sisemisest korraldusest leiduvad Tegevuse Ulevaates 1926, lk. 102 ja 1929/30, lk. 8—11.

K o o s t i s 1936./37. õ p p e a a s t a l.

I	Lastepäevakodu, Kopli tee 104,	töötas 6	õppejõu	ja 6	teenijaga,	lapsi	nimestikus	keskmiselt	215
II	" " Soo 15,	" 3	" "	" 3	" "	" "	nimestikus	keskmiselt	117
III	" " Pärnu maantee 133	" 3	" "	" 3	" "	" "	nimestikus	keskmiselt	104
IV	" " Lennuki 11	" 3	" "	" 3	" "	" "	nimestikus	keskmiselt	108
V	" " Kunderi t.	" 6	" "	" 6	" "	" "	nimestikus	keskmiselt	230
VI	" " Telliskivi 19	" 3	" "	" 2	" "	" "	nimestikus	keskmiselt	110
<hr/>									
Kokku 24 õppejõudu, 23 teenijat, lapsi nimestikus keskmiselt 884									

U l a l p i d a m i s k u l u d.

Lastepäevakodudele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 73 759.90	
Ehitusosakonna " " (remont)	<u>3 708.24</u>	kr. 77 468.14
Tulusid oli		<u>3 043.93</u>
Nettokulusid		kr. 74 424.21

Igale nimestikus seisvale lapsele kulutati keskmiselt $\text{kr. } 74\,424.21 : 884 = \text{netto kr. } 84.19$.
Inventari väärtus kasvas aruandeaastal 1515 kr. 50 s. võrra.

L a s t e p ä e v a k o d u d e h o o n e t e r e m o n t.

Parandustöid tehti 3708 kr. 24 s. eest. Parandati ja uuendati kõnniteid, piirdeid, uksi, aknaid ja põrandaid, laoti ümber ja parandati ahjusid, parandati ja tõrvati pappkatuseid, tehti maalritöid ja parandati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

K o o l i h a r i d u s.

A l g k o o l i d.

Andmed kõigist linnas töötavaist avalikkudest algkoolidest, arvatud kaasa ka Saksa ja Juudi Kulturomavalitsuse koolid, leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 134–169 ja koolinõuniku Chr. Brüller'i aruandes.

E e l a r v e t ä i t m i n e.

Algkoolidele kulutati aruandeaastal

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 257 206.06	
Ehitusosakonna " " (remont)	<u>28 297.05</u>	kr. 285 503.11
Tulusid oli		<u>2 296.76</u>
Nettokulusid		kr. 283 206.35

Igale linna algkooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 250 789.60 : 6877 =	kr. 36.47
linna " " "	283 206.35 : 6877 =	" 41.18
Kokku		kr. 77.65

Väljaminekuisse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest et need puuduvad ka eelarves. Samuti pole arvestatud Piiskop Plato nimelise Lastekodu juures asuva XXV Algkooli summad, mis käivad läbi lastekodude aruandest, ja rootsi õppekeelega kooli kulud (1566 kr. 24 s. riigi ja 838 kr. 80 s. linna summade arvel). Õpilaste arv 6877 vastab tegelikule koostisele 31. detsembril 1936.

Klassikomplekti ülelinnaline keskmine koostis linna algkoolides oli

1933./34. õppeaastal	8124 : 202 = 44,67
1934./35. „	7661 : 200 = 38,30
1935./36. „	7121 : 199 = 35,78
1936./37. „	6877 : 193 = 35,63

Langus 244 õpilase võrra üldse või 0,15 klassikomplekti kohta on seletatav osalt kooliealiste laste üldarvu ajutise vähenemise ja koolisunduse kestuse lühenemisega, osalt aga ka keskkooli reformiga.

Täienduskoolidele kulutati aruandeaastal

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 14 551.71
Ehitusosakonna „ „ (remont)	„ 1 087.73
Kokku	kr. 15 639.44

Igale täienduskooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel	kr. 14 765.13 : 262 = kr. 56.36
linna „ „ „	15 639.44 : 262 = „ 59.69
Kokku	kr. 116.05

Õpilaste arv 262 vastab tegelikule koostisele 31. detsembril 1936.

Inventari juurdekasv aruandeaastal võrdus algkoolides 22 139 kr. 78 s., täienduskoolides – 2154 kr. 37 s. Suuremaist ostudest võiks mainida uue koolimööbli soetamist iganenud ja tervishoiuõnudeile mittevastavate koolipinkide asemele XX Algkoolile 2400 kr. ja XXVI Algkoolile 800 kr. väärtuses. Mööbli valmistamine anti Piiskop Plato nimelise Lastekodu puutöökojale.

Vabariigi Valitsuse otsusega 28. septembrist 1936 anti tasuta omanduseks linnaomavalitsusele kasustamiseks koolide jaoks XIX Algkooli hoones asuv riigile kuuluv vallasvara.

Puudustkannatavate koolisundusele alluvate õpilaste abistamist vajalikkude raamatute, õpevahendite, jalatsite ja rõivavarustisega teostati koolihoolekogude kaudu, kusjuures nõuded enam-vähem rahuldati. Ka jätkati maksuta eine andmist neile ala-toitluse all kannatavaile õpilasele, kes ilmusid kooli ilma eineta.

Aprillis 1936 Sotsiaalosalakonna algatusel korraldatud nõupidamisel asuti seisukohale, et õpilaste senise toitlustamise asemel (piima, tee ja võileiva andmise näol) tuleb siirduda sooja eine andmisele Eesti Lastekaitse Ühingu toitluspunktide kaudu. Koolidesse, kus toitluspunktid puuduvad, toimetatakse toit soojusäilitavais riistades lähemast Eesti Lastekaitse Ühingu toitluspunktist. Toitmise korraldamiseks koolides soetati vastav seade ja söögiriistad ja palgati abitööjõud. Toitlustamise kord kinnitati Linnavalitsuse poolt ja tehti teatavaks Linnavolikogule.

Peale hariliku remondi teostati algkoolides järgmised tööd: I Algkoolis ehitati juhataja korter ümber klassiruumiks, X Algkoolis lõpetati saali elektriseadme ehitus, XVIII Algkoolis ehitati ja sisustati toitluspunkt.

Üldse võib aruandeaastat nimetada õnnestunuks nii koolide majandusliku kui ka õppetegevuse suhtes.

Algkooli hoonete remont.

Parandustöid tehti 28 297 kr. 05 s. eest. Kõigis algkoolides parandati ja uuendati põrandaid, parandati uksi, aknaid ja laoti ümber ning parandati ahjusid, uuendati ja parandati vesivarustus-, kanalisatsiooni- ja elektrivalgustusseadmeid, tehti maalritöid, parandati katuseid, parandati ja uuendati piirdeid ja kõnniteid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Keskkoolid ja gümnaasiumid.

Andmeid kõigist linnas teotsevaist keskkoolidest ja gümnaasiumidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 134–151, 156–161, 164–165 ja 168–169.

Eelarve täitmine.

a) Keskkoolidele kulutati aruandeaastal

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 87 244.53	
Ehitusosakonna " " (remont) "	21 574.08	kr. 108 818.61
Tulused oli		73 368.57
		<u>Nettokulusid kr. 35 450.04</u>

Igale keskkooliõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel kr. 73 826.56 : 1742 =	kr. 42.36
linna " " " 35 450.04 : 1742 =	" 20.35
	<u>Kokku kr. 62.71</u>

Õpilaste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. detsembrist 1936.

b) Gümnaasiumidele kulutati aruandeaastal

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 59 922.86	
Ehitusosakonna " " (remont) "	10 992.01	kr. 70 914.87
Tulused oli		32 932.35
		<u>Nettokulusid kr. 37 982.52</u>

Igale gümnaasiumiõpilasele kulutati keskmiselt:

riigi summade arvel kr. 59 357.93 : 756 =	kr. 78.52
linna " " " 37 982.52 : 756 =	" 50.24
	<u>Kokku kr. 128.76</u>

Õpilaste arv on võetud statistiliste andmete põhjal 31. detsembrist 1936.

Kuludesse pole võetud linna majades asuvate koolide üürid, sest need puuduvad ka eelarves. Kuna Tütarlaste- ja Poeglaste-Kommertsgümnaasiumi ning II Tütarlaste- ja II Poeglaste-Keskkooli kulud on eelarves näidatud ühiselt Kaubanduskooliga, siis võeti kulude liigitamisel aluseks klasside arvuline suhe, peale õpetajate palkade, mis on arvatatud kummagi kooli kohta tegelikkude väljaminekute alusel. Tuludesse võeti õppemaks koolitüüpide järgi, muud tulud – klasside arvulise suhte alusel.

Lootusetut õppemaksuvõlga kustutati 5 õpilasel 115 kr. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti võlga 119 kr. suuruses summas 6 õpilase vanemalt, kes keeldusid võlga tasumast vabatahtlikult.

Inventari juurdekasv oli 17 099 kr. 86 s.

Suuremaist ostudest võiks mainida uue koolimööbli soetamist Poeglastegümnaasiumile 360 kr., II Tütarlastegümnaasiumile 1200 kr. ja III Poeglaste-Keskkoolele 1440 kr. suuruses summas. Osa mööblit 1800 kr. väärtuses valmistati Piiskop Plato nimelise Lastekodu puutöökojas.

Vabariigi Valitsuse otsusega 28. septembrist 1936 anti tasuta omanduseks linna-omavalitsusele kasutamiseks koolide jaoks Gustav-Adolfi Gümnaasiumi ja I Tütarlastegümnaasiumi hooneis asuv riigile kuuluv vallasvara.

Uldjoonis täideti eelarve ettenähtud kava ja krediitide ulatuses, kusjuures hädalised ülekulutused üksikuis punktides kaeti teiste punktide jääkidest.

Keskkoolide ja gümnaasiumide hoonete remont.

Parandustöid tehti 32 566 kr. 09 s. eest. Suuremaulatuselised tööd teostati Poeglastegümnaasiumis. Ehitati ümber vestibüül ja keldrikorrale ehitati rõivistu. Direktori korter ehitati ümber kooli söögitoaks, köögiks, raamatukoguks ja arstitoaks. II korral ehitati ümber osa klassirume. Umberehitus maksus 16 500 kr. Gustav-Adolfi Gümnaasiumis ehitati I korra koridorile uus metlahh-plaatidest põrand; I Tütarlastegümnaasiumis ehitati ümber klassiruumiks õpetajatetuba I korral ja eraldati osa direktori korterist kooliruumideks.

Peale selle tehti kõigis koolihooneis jooksva iseloomuga remonttöid, nagu pörande, uste, akende ja ahjude parandusi ja uuendusi. Parandati ja uuendati vesivarustus-, kanalisatsioon- ja elektrivalgustusseadmeid ja tehti maalritöid. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Kutsekoolid.

Andmed kutsekoolidest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 134–151, 158–161, 168–169.

Eelarve täitmine.

Kutsekoolidele kulutati aruandeaastal:

Haridusosakonna eelarve järgi	kr. 61 228.53	
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	4 184.09	kr. 65 412.62
Tulused oli		„ 22 712.73
		<u>Nettokulusid . . . . .</u>
		kr. 42 699.89

Igale õpilasele kulutati keskmiselt:

	Riigi		Linna		Kokku	
	summade arvel netto				Kr.	S.
	Kr.	S.	Kr.	S.		
Tütarlaste-Kaubanduskoolis	71	14	31	68	102	82
Poeglaste- Kaubanduslikkudel Õhtukursusil	66	82	52	25	119	07
Naiskutsekoolis	—	—	43	88	43	88
Kaupmeestekoolis	124	22	51	44	175	66
Kodumajandus-Keskoolis	81	84	24	83	106	67
Meesrätsepatööstuse Opetöökojas	87	17	77	76	164	93
Naistööstusõpilaskoolis	195	52	68	26	263	78
	24	49	14	02	38	51

Inventari juurdekasv võrdus 6623 kr. 37 s.

Suuremaist ostudest võiks mainida uue koolimööbli soetamist Kodumajandus-Keskoolile 2845 kr. 50 s. suuruses summas.

Lootusetut õppemaksuvõlga kustutati 9 õpilasel 121 kr. 70 s. suuruses summas.

Kohtu kaudu nõuti õppemaksuvõlga 65 kr. suuruses summas 5 õpilase vanemalt, kes võlga keeldusid tasumast vabatahtlikult.

Kutsekoolide eelarved teostati määratud summade piirides ja koolide nõuded rahuldati enam-vähem. Mõõdapääsmatud ülekulutused üksikuis punktides kaeti teiste punktide jääkidega.

Kutsekoolide hoonete remont.

Parandati ja uuendati pörandaid, uksi ja aknaid, parandati vesivarustus- ja kanalisatsiooniseadmeid ja tehti maalritöid 5271 kr. 82 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Koolinõunik Chr. Brüller'i aruanne.

Revideeriti 35 linna ja eraalgkooli ja käsitööklassi 61, 13 linna ja erakeskkooli 15, 11 linna ja eragümnaasiumi 11, 4 kutsekooli 8, 4 linna ja eratäienduskooli 4 ja 21 lasteaeda 21 korda, kokku 88 asutist 120 korda.

Algkoolidest oli häid 14, rahuldavaid 21; täienduskoolidest oli rahuldavaid 4; keskkoolidest oli häid 5, rahuldavaid 8; kutsekoolidest oli häid 2, rahuldavaid 2; lasteaadest oli häid 6 ja rahuldavaid 15.

Koolikord, puhtus ja õpilaste esinemine oli hea 14 algkoolis, 6 keskkoolis ja 2 kutsekoolis, rahuldav – kõigis teisis asutis.

Puuduliku käitumise pärast saadeti teise kooli 24 poissi ja tüdrukut, neist erikoolidesse (Harku, Koluverre, Linna VI Algkooli) 24 poissi. Koolist arvati välja 2 poissi ja 2 tüdrukut (koolide statistiliste teadete põhjal). 1936. a. aprilli algul Koolivalitsuse poolt kesk- ja kutsekoolides ja gümnaasiumides korraldatud ankeedi andmeil aga on neist koolidest välja arvatud mitmesuguseil põhjusil 71 poeg- ja 76 tütarlast, kokku 147 õpilast.

Õpilaste arv ja edukus 1936./37. õppeaastal

	Koolid	Keskkooli					
		I		II		III	
		P.	T.	P.	T.	P.	T.
1. Õpilaste arv sügisel 1936	Avalikud Era- Kokku	166 81 247	150 200 350	207 94 301	120 251 371	317 124 441	234 205 439
2. Õpilaste arv kevadel 1937	Avalikud Era- Kokku	161 80 241	147 202 349	201 94 295	120 248 368	302 89 391	229 230 459
3. Lõpetasid klassikursuse kevadel (0/00/0-des 2. rea arvudest)	Avalikud Era- Kokku	73 75 74	88 70 78	64 62 63	84 64 71	51 58 53	74 66 70
4. Said järeleksami sügiseks (0/00/0-des 2. rea arvudest)	Avalikud Era- Kokku	22 18 20	10 23 18	30 32 30	13 26 22	33 31 32	22 26 24
5. Jäid teiseks aastaks kursust kordama (0/00/0-des 2. rea arvudest)	Avalikud Era- Kokku	5 7 6	2 6 5	7 6 7	2 10 7	16 11 15	4 8 6
6. Mitterahuldavate hinnete arv	Avalikud Era- Kokku	69 48 117	22 103 125	133 78 211	28 199 227	267 79 346	99 180 279
7. Mitterahuldavate hinnete arv õppe- keeles (0/00/0-des 2. rea arvudest, sulgudes 0/00/0-des 6. rea arvust)	Avalikud Era- Kokku	6 11 8 (16)	1 9 6 (17)	15 19 16 (22)	10 15 13 (22)	24 23 24 (27)	8 16 12 (20)
8. Sama – matemaatikas	Avalikud Era- Kokku	12 14 13 (26)	3 13 9 (25)	16 11 14 (19)	5 18 14 (22)	28 18 26 (29)	12 23 17 (29)
9. Sama – võõrkeelis	Avalikud Era- Kokku	12 19 15 (30)	7 14 11 (30)	22 26 23 (32)	8 27 20 (33)	27 24 27 (30)	15 15 15 (25)
10. Sama – muis aineis	Avalikud Era- Kokku	12 16 13 (27)	3 15 10 (28)	15 28 19 (26)	1 21 14 (23)	8 25 12 (14)	8 24 16 (27)

Mis puutub õpetuslikku külge koolides, siis enamikku revideeritud sadadest tundidest alg-, kesk- ja kutsekoolis – umbes 90% – võib hinnata rahuldavaks. Ülejäänud osa tundidest oli osalt hea, üksikuil juhtumel isegi väga hea, osalt nõrk.

Õpilaste edasijõudmist klasside ja koolitüüpide järgi kujutavad Tallinna Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 152–165 leiduvad andmed.

Kuna 1936./37. õppeaastal töötas uus keskkool esimest aastat kõigi viie klassiga ja vana keskkool (gümnaasium) töötas veel ainult kahe klassiga, siis oleks huvitav säilitada detailsemaid andmeid nende koolide õpilaste arvu ja edukuse kohta. Valimik selliseid andmeid on kogutud ülaltoodud tabelisse.

Kõigepealt tuleb nentida, et kogu keskkoolist „kaob” aasta jooksul 2,5% neist

Tallinna keskkoolides ja gümnaasiumides.

klassid							Gümnaasiumi klassid							
IV		V		Kokku			IV		V		Kokku			
P.	T.	P.	T.	P.	T.	Uldse	P.	T.	P.	T.	P.	T.	Uldse	
283	212	213	211	1186	927	2113	219	223	169	205	388	428	816	
147	268	80	161	526	1085	1611	73	125	48	89	121	214	335	
430	480	293	372	1712	2012	3724	292	548	217	294	509	642	1151	
273	209	204	206	1141	911	2052	221	226	164	204	385	430	815	
148	250	69	167	480	1097	1577	74	123	47	88	121	211	332	
421	459	273	373	1621	2008	3629	295	349	211	292	506	641	1147	
52	72	75	83	61	79	68	60	65	82	87	69	75	72	
63	47	81	65	67	62	63	66	71	85	98	74	82	79	
56	59	77	75	63	70	67	61	67	82	90	70	77	74	
36	23	20	15	29	17	24	40	31	17	13	30	23	26	
29	39	18	28	26	29	28	33	27	15	2	26	17	20	
34	31	19	21	28	24	25	38	30	17	10	29	21	25	
12	5	5	2	10	3	7	0	4	1	0	0,5	2	1	
8	14	1	7	7	9	9	1	2	0	0	0,8	1	1	
10	10	4	4	9	6	8	0	3	1	0	0,6	2	1	
258	107	89	62	886	318	1204	146	127	46	39	192	166	358	
96	291	21	85	322	858	1180	45	49	10	2	55	51	106	
354	398	110	147	1208	1176	2384	191	176	56	41	247	217	464	
16	9	8	7	15	7	12	11	10	8	5	10	7	9	
12	23	9	13	15	16	15	20	9	4	0	14	5	8	
15 (18)	17 (19)	8 (20)	10 (25)	15 (20)	12 (20)	13 (20)	14 (21)	9 (19)	7 (27)	3 (24)	11 (22)	7 (20)	9 (21)	
33	17	18	10	23	10	17	17	13	5	4	12	9	10	
18	26	9	19	15	20	18	18	17	2	0	12	10	11	
28 (33)	22 (25)	15 (38)	14 (35)	21 (27)	16 (27)	18 (27)	17 (27)	15 (29)	4 (16)	3 (20)	12 (24)	9 (27)	10 (26)	
23	21	11	12	20	13	17	25	29	8	2	18	16	17	
22	30	13	11	21	20	20	19	9	9	0	15	5	9	
23 (27)	25 (29)	12 (29)	12 (29)	21 (28)	17 (29)	18 (28)	24 (37)	22 (43)	8 (30)	2 (12)	17 (35)	13 (37)	15 (36)	
23	5	7	1	19	4	13	12	4	7	8	10	6	8	
12	38	0	8	16	22	20	4	5	6	2	5	4	4	
19 (23)	23 (26)	5 (13)	4 (11)	19 (25)	14 (24)	16 (24)	10 (16)	5 (9)	7 (27)	6 (44)	9 (18)	5 (16)	7 (17)	

õpilasist, kes aasta algul olid koolis, nimelt 5,0% poeglasi ja 0,2% tütarlasi. Ei lõpeta klassikursust haiguse pärast kõigest 0,3%.

Tütarlapsed näitavad nii keskkoolis kui gümnaasiumis paremat edukust kui poeglased: keskkoolis lõpetab kevadel keskmiselt 67% (p. - 63%, t. - 70%) ja gümnaasiumi kahes klassis 74% (p. - 70%, t. - 77%) õpilasist. Igas klassis üksikult on tütarlaste edukus 3-17% võrra suurem poiste omast, ainult keskkooli V klassis jäävad tütarlapsed poeglastest 3% võrra maha. Poeglastel on edukuse miinimum keskkooli III klassis, tütarlastel - IV klassis.

Kui otsustada õppeaine raskuse üle sageduse järgi, milles esineb mitterahuldav hinne antud õppeaines kõigi mitterahuldavate hinnete hulgas, siis võib keskkooli õppeained raskuselt järjestada järgmiselt:

1. kohal võõrkeeled: põhjustavad p. 28⁰/₀ ja t. 29⁰/₀ mitterahuldavaist hindeist
2. " matemaatika: " " 27⁰/₀ " " 27⁰/₀ " "
3. " muud ained " " 25⁰/₀ " " 24⁰/₀ " "
4. " emakeel: " " 20⁰/₀ " " 20⁰/₀ " "

Kui otsustada õppeaine raskuse üle sageduse järgi, milles esineb mitterahuldav hinne antud aines kõigi õpilaste hulgas, siis võib uuesti järjestada keskkooli õppeained raskuselt; seejuures ilmneb eelmine järjekord kontrastsemate indeksitega:

1. kohal – võõrkeeled: põhjustavad kursuse mittelõpetamist p. 21⁰/₀ ja t. 17⁰/₀ õpilasist
2. " – matemaatika: " " " " 21⁰/₀ " " 16⁰/₀ "
3. " – muud ained: " " " " 19⁰/₀ " " 14⁰/₀ "
4. " – emakeel: " " " " 15⁰/₀ " " 12⁰/₀ "

Relatiivselt kõige raskem on:

emakeel	poeglastel III klassis,	tütarlastel IV klassis,
matemaatika	" IV " "	IV "
võõrkeeled	" III " "	IV "
muud ained	" II ja IV " "	IV "

Üldiselt madalamat edukust näitavad poeglapsed III ja IV klassis, tütarlapsed – IV klassis.

Olevate andmete põhjal tuleb seega IV klassi keskkoolis lugeda kõige raskemaks, sama võis tähele panna endisil aastail vanas gümnaasiumis, kui seal töötasid veel kõik klassid: ka seal oli raskeimaks klassiks eelviimane, s. o. IV klass.

Keskkoolide töötulemusi võib hinnata veel alljärgnevate andmete järgi komisjoni katsete põhjal, mis korraldati ülelinnaliselt keskkoolilõpetajaile mais 1936 gümnaasiumidesse astumiseks.

Kool	Õpilasi V kl. õppeaasta lõpul	Lõpetas keskkooli	Ilmus katseile	Sooritas katsed	% õpilaste üldarvust
Gustav-Adolfi Poeglaste-Keskkool	78	49	39	27	34
Linna I Poeglaste-Keskkool . .	64	52	46	41	64
" II " " . .	30	24	22	16	53
" I Tütarlaste- " " . .	69	44	33	28	41
" II " " " " . .	86	85	75	64	74
" Vene Keskkool	33	29	25	17	51
Riiklik Inglise Kolledž	50	43	31	17	34
E. Lender'i Tütarlaste Erakeskkool	43	29	22	20	47
A. Pedusaar'e " " " "	32	20	7	6	29
H. Kubu' " " " "	48	33	26	6	12
A. Tõrvand-Tellmann'i Inglise Kolledž . .	31	20	17	7	23
J. Vestholm'i Poeglaste Erakeskkool	38	32	30	29	76
Prantsuse Lütseum	26	15	14	13	50
Seltsi „Vene Kool Eestis“ Erakeskkool .	17	15	13	12	70
Nõmme Linna Keskkool	32	19	15	10	31

Klasse, kus lõpetajate % oli 50 või alla selle, oli keskkoolides 1 I kl., 1 III kl. ja 5 IV kl., kokku 7 klassi, gümnaasiumides 1 IV kl., kutsekoolides 2 I kl. ja 2 II kl., kokku 4 klassi.

Õppeabinõude kogud olid heal järjel kõigis linna alg-, kesk- ja kutsekoolides ja gümnaasiumides, peale selle veel J. Vestholm'i Poeglaste-Erakeskkoolis ja -gümnaasiumis. Kõigis teisis koolides olid õppevahendid enam-vähem rahuldavas seisundis. Oma õppevahendite kogudes puuduvad abinõusid hankisid koolid (peamiselt erakoolid) Pedagoogikamuuseumist, kasustades selle rikkalikke kogusid kohapeal või laenates neid tarvita- miseks koolis.

Kehalise kasvatus huvides on tungivalt soovitatud koolidele juhtida õpilasi vaba õhu kätte vahetundidel, hoolega tuulutada kooliruumi enne ja pärast õppetööd ja vahe- tundidel, õpetajailt on nõutud hoolsat järelevalvet õpilaste käte ja jalgade, eriti aga juuste ja peade puhtuse üle.

Kuna sellekohase ankeedi põhjal selgus, et õpilased mõnes kooliliigis (kutsekoo- lides, erakoolides) on koormatud õppetöoga, on juhitud koolide tähelepanu töökoormuse vähendamise ja selle ühetasase jaotamise vajadusele üksikul ajavahemikkudel.

On juhitud tähelepanu koolide õppetöö madalale edukusele ja soovitatud seda katsuda tõsta. Aruandeaasta edukuse kokkuvõttest nähtub, et see katse on andnud teatavaid tulemusi.

Üldisi andmeid.

	Alg- koolid		Täien- dus- koolid		Kutse- koolid		Kesk- koolid		Güm- naasiu- mid		Kodu- koolid		Koolid kokku		Lasteaiad ja laste- kodud		Avalikud raamatu- kogud	
	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Avali- kud	Era-	Oma- va- litsuste	Era-	Oma- va- litsuste	Era-
Asutisi	27	8	3	1	9	20	8	8	8	7	—	16	55	60	9	12	1 + 4	—
Klasse	215	38	10	2	36	—	51	42	24	13	—	—	336	95	—	—	—	—
Klassikomplekte	209	27	10	1	36	—	51	42	24	13	—	—	330	83	—	—	—	—
Õpilasi 31. det- sembril 1936																		
a) poeglapsi	3864	429	97	8	171	447	1183	609	993	452	—	11	5708	1956	630	236	—	—
b) tütarlapsi	3555	475	165	8	947	435	337	1156	437	308	—	7	6041	2389	588	235	—	—
d) kokku	7419	904	262	16	1118	882	2120	1765	830	760	—	18	11749	4345	1218	471	—	—
Õppejõude 31. detsembril 1936																		
a) meesõppejõude	95	8	6	1	18	70	55	39	17	18	—	3	191	139	1	—	—	—
b) naisõppejõude	166	25	11	—	52	41	45	55	11	5	—	17	285	143	30	19	—	—
d) kokku	261	33	17	1	70	111	100	94	28	23	—	20	476	282	31	19	—	—
Neist																		
a) kutselisi	260	30	14	—	54	30	99	86	22	20	—	10	449	176	13	—	—	—
b) kutseta	1	3	3	1	16	81	1	8	6	3	—	10	27	106	18	19	—	—

Tabelis on arvatud kaasa endine Pedagoogiumi Algkool ja Riiklik Inglise Kolledž.

Klassikomplekte avalikkudes alg- ja täienduskoolides.

Komplektide koostis	Algkoolid			Täienduskoolid		
	Komp- lekte	Õpilasi neis	Keskmiselt õpilasi komplektis	Komp- lekte	Õpilasi neis	Keskmiselt õpilasi komplektis
Üheklassilised	203	7309	36	10	262	26
Kaheklassilised	6	110	18	—	—	—

Klasside ebaloomulikke ühendusi Tallinna linna algkoolides ei olnud ega ei toi- munud üle aasta õpilaste vastuvõtmist.

Koolimajad.

	Algkoolid		Täiendus- koolid		Kutse- koolid		Kesk- koolid	
	Ava- likud	Era-	Ava- likud	Era-	Ava- likud	Era-	Ava- likud	Era-
A. Kool töötab:								
Omas majas	20	2	3	—	8	3	14	4
Üürimajas:								
a) kogu kool	5	6	—	1	—	17	—	11
b) osa klasse	2	—	—	—	1	—	—	—
Kokku	27	8	3	1	9	20	14	15
Kool töötab II vahetusega:								
a) kõigi klassidega	1	1	2	1	3	3	1	3
b) osaliselt	5	1	—	—	1	4	—	—
	(Õhtualgkool)							
B. Koolimaja hinnang:								
Oma maja:								
a) hea	7	1	1	—	1	2	1	2
b) rahuldav	5	—	1	—	6	1	9	—
d) puudulik	8	1	1	—	1	—	4	2
Üürimaja:								
a) hea	—	—	—	—	—	5	—	1
b) rahuldav	2	4	—	—	—	9	—	10
d) puudulik	3	2	—	1	1	3	—	—
D. Koolimajas on eraldi:								
a) käsitööruum ¹⁾	11	2	3	—	5	7	6	5
b) võimlemisruum	7	1	2	—	4	3	8	5
d) võib võimlemiseks tarvitada rekreat- siooniruumi	12	5	—	—	1	—	1	10
E. Aruandeaastal:								
a) ehitati uusi kooli- maju või ehitati vanu ümber	—	—	—	—	1	—	—	—
b) alustati ehitamist või ümberehitamist	—	1	—	—	—	1	—	1
d) kinnitati ehitus- projekte	1	—	—	—	—	1	—	—

¹⁾ Tallinnas töötavad eraldi majades II ja III käsitööklass, kus käivad õpilased neist linna algkoolidest, kus puuduvad käsitööruumid.

Selles tabelis pole andmeid Pedagoogiumi Algkooli ja Riikliku Inglise Kolledži kohta.

Koolitervishoid.

Vanema kooliarsti dr. M. Püümetsa ülevaade.

Heites pilku 1936./37. õppeaastale, peab tähendama, et seda võib pidada koolitervishoiu seisukohalt üldiselt rahuldavaks. Ei tekkinud vajadust sulgeda mõnda kooli või klassi pikemaks ajaks nakkushaiguste levimise tõttu, nii nagu seda oldi sunnitud tegema eelmisel õppeaastail. Kuid see ei tähenda veel seda, et möödunud õppeaastal kooliealiste laste seas polnud nakkushaigusi põdevaid lapsi. Nakkushaigused tekkisid vaid ühes või teises koolis üksikute juhtumitena õppeaasta kestel, mis võimaldas õppetööd jätkata kooli või klassi pikemaks ajaks sulgemiseta. Kooli- ja eelkooliealiste laste seas oli üldse 183 sarlakijuhtumit, neist 31 lasteaedade ja lastekodude kasvandikkude ja 152 kooliealiste laste seas. Kurgutõbe oli üldiselt 58 juhtumit, neist 12 lasteaedades käivate laste ja 46 kooliealiste laste seas.

Peale nende ägedate nakkushaiguste oli kooliealiste laste seas 1 leetri-, 1 kõhu- soetõve- ja 1 paratüüfusjuhtum.

Kurgutõvepisikute avastamiseks kooliealiste laste seas tehti linna Keemia-Bakterioloogia-laboratooriumis 1164 uurimust, millest ligi 19% osutus positiivseiks; lastekodude kasvandikkude seas tehti samul põhjusil 440 uurimust, millest ligi 21% osutus positiivseiks.

Sarlakijuhtumeid oli möödunud õppeaastal kõige rohkem XXIII Algkooli õpilaste seas – 19 juhtumit; V Algkoolis oli 16 juhtumit, X ja XVII Algkoolis ja E. Lenderi Tütarlastegümnaasiumis – igaühes 9 juhtumit, III Algkoolis – 8 juhtumit. Teisis koolides ei tõusnud sarlakijuhtumite arv üle 5. Kurgutõvejuhtumeid oli kõige rohkem XIII Algkoolis – 5 ja XXI Algkoolis – 4 juhtumit, kuna teisis koolides oli vaid 1 või 2 juhtumit.

Et 1936./37. õppeaastal õpilaste tervislik seisund oli parem kui eelmisel õppeaastal, näitab ka õpilaste väiksem puudumine koolist: 1935./36. õppeaastal puudus iga avaliku algkooli õpilane keskmiselt 16 päeva, sellest haiguse tõttu 13,5 päeva; 1936./37. õppeaastal puudus iga avaliku algkooli õpilane keskmiselt 12 päeva, sellest haiguse tõttu 11 päeva. Ka teisis koolides oli õpilaste puudumisi haiguse tõttu vähem; erakoolides puudus iga õpilane haiguse tõttu keskmiselt 15 päeva (eelmisel – 19,8 päeva). Avalikkudes keskkoolides puudusid õpilased haiguse tõttu möödunud õppeaastal keskmiselt 33 tundi (eelmisel õppeaastal 51 tundi); erakeskkoolides – keskmiselt 47 tundi (eelmisel õppeaastal 59 tundi).

Avalikkudes gümnaasiumides puudus 1936./37. õppeaastal iga õpilane haiguse tõttu keskmiselt 54 tundi (eelmisel õppeaastal 70 tundi), eragümnaasiumides – keskmiselt 66 tundi (eelmisel õppeaastal 89 tundi).

Nagu sellest kõigest selgub, on kõik õpilased Tallinna koolides möödunud õppeaastal puudunud haiguse tõttu vähem kui 1935./36. õppeaastal. Siinjuures peab aga alla kriipsutama seda tõsiasja, et kõigi erakoolide õpilased puudusid haiguse tõttu õppeaasta jooksul rohkem kui avalikkude koolide õpilased.

Erakoolides käivad meie jõukama kihi lapsed, mispärast nende seas haiguse tõttu puudumisi oli rohkem kui avalikkude koolide õpilaste peres. See on omaette eriküsimus, mis nõuab eriuurimust enne kui sellele rahuldavalt vastata.

Möödunud õppeaastal anti kooliambulatooriumides arstiabi 4348 õpilasele ja silmahaiguste alal silmaarsti juures kodu 757 õpilasele. Kooli-hambakliinikuis anti abi 3556 õpilasele. Kaitserõugeid pandi 2203 kooliealisele lapsele, neist positiivsete tagajärgedega 1177.

Linna Tiisikusambulatooriumi röntgenikabinetis tehti möödunud õppeaastal 1386 õpilasele kopsu läbivalgustusi ja 681 õpilasele kopsu ülesvõtteid; peale selle tehti samas 133 õpilasele vere sette reaktsioone ja 65 õpilasele röga analüüse, mis osutusid õpilaste kopsuhaiguste täpsemaks diagnoosimiseks hädavajalikuks.

Arvestades kopsu läbivalgustamise ja ülesvõtete suurt arvu, mis õpilaste juures on vaja teha ja mille vajadus aasta-aastalt kasvab, ei saa siin kohal jätta alla kriipsutamata linna röntgenikabineti asutamise vajadust õpilasile.

Kui vaadelda õpilasi tervisliku seisundi järgi möödunud õppeaastal, siis saame järgmise pildi: tubli kehaehitusega oli meie algkooliõpilasist 44,83%, kutsekooliõpilasist 45,79%, keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist 66,87%; keskmise kehaehitusega – 52,33%.

47,56 % ja 31,72 %; nõrga kehaehitusega – 2,88 % ja 6,65 % ja 1,32 %. Hea toitumusega oli meil õpilasi 31,56 %, 44,02 % ja 60,8 %; keskmise toitumusega – 61,03 %, 49,48 % ja 35,52 %; halva toitumusega – 7,41 %, 6,5 % ja 3,54 %. Sellest selgub, et nii kehaehitusest kui ka toitumusest olid halvamas seisundis algkooliõpilased, kellele järgnesid kutsekooliõpilased, kuna keskkooli- ja gümnaasiumiõpilaste seisund nii kehaehitusest kui ka toitumusest oli parim.

Vildakseljaga õpilasi oli 5,52 %, 3,33 % ja 6,89 %. Vigaste hammastega õpilaste % oli võrdlemisi suur kõigis koolides: algkooliõpilasi oli vigaste hammastega 67,67 %, kutsekooliõpilasi 61,27 % ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasi 49,9 %. Puuduliku kuulmisega õpilasi oli 1,37 %, 0,88 % ja 1,67 %.

Õpilasi nägemisega kuni 0,7 oli koolides 12,36 %, 13,04 % ja 15,57 %. Pikaldast kopsuhaigust põdevaid õpilasi oli 4,08 %, 3,01 % ja 3,63 %; südamehaigeid õpilasi – 1,2 %, 3,48 % ja 2,6 %; nahahaigust põdevaid õpilasi – 0,5 %, 1,35 % ja 2,07 %; täidega – 8,44 %, 6,21 % ja 0,14 %; näärmetehaigust põdevaid õpilasi – 1,67 %, 0,05 % ja 2,28 %; kurgupõletikku põdevaid – 10,17 %, 3,64 % ja 2,45 %. Verevaesuse all kannatavate õpilasi oli 11,65 %, 9,3 % ja 10,21 %, sügelisi oli 5,93 %, 0,26 % ja 1,7 %. Muude haiguste all kannatasid algkooliõpilasist 36,67 %, kutsekooliõpilasist 4,37 % ja keskkooli- ja gümnaasiumiõpilasist 23,09 %.

Üheks tähtsamaks küsimuseks õpilaste tervishoius on õpilaste toitumise küsimus koolis. Hommikul kodu, enne kooli minemist, söövad õpilased söögiisu puudumisel võrdlemisi vähe; kuid söögiisu tekib pärast teist või kolmandat tundi. On tähtis, et sel ajal antaks lastele koolis sooja toitu, mille väärtus on palju suurem kui võileival, rääkimata saiaist. Möödunud õppeaasta jooksul anti linna ja riigi toetusel Eesti Lastekaitse Ühingu toitluspunktide kaudu algkooliõpilasile 409 155 portsjoni sooja toitu, mida peab pidama ikkagi väheseks, arvestades laste arvu. Lähtudes õpilase tervise seisukohalt, peaks ta kella 11–12 ajal saama sooja toitu, kuna aga praegu sest hüvest võib saada osa vaid 20–25 % algkooliõpilasist. See on ala, mis ootab parandamist.

Mis puutub koolimajadesse, siis jätkati möödunud õppeaastal Naiskutsekooli uue maja ehitamist ja uue algkoolimaja ehitamise eeltöid, kuid nurgakivipanemisele viimasele ei jõutud. Algkoolimajadest on suur puudus; teise vahetusega töötavate klasside arv oli möödunud õppeaastal 8. Mis puutub teisisse koolimajadesse, siis tehti neile igapähele jooksva iseloomuga tarvilikke töid ja remonte,

Haridus väljaspool kooli.

Laste suviseile mängumurudele kulutati 1585 kr. 63 s., sellest toitmiseks 1378 kr. 75 s.

Tallinna kesk- ja haruraamatukogud.

Aruandeaastal täideti kõik eelarves ettenähtud kavatsused.

Jätkati „Tallinna Keskraamatukogu Teadete“ väljaandmist. Avati Lasnamäel Linna X Algkooli ruumides laenutuspunkt, mis leidis õige elavat kasutamist. Vaatamata sellele, et laenutuspunkt oli avatud nädalas ainult 2 korda à 2 tundi, laenutati 23. oktoobrist 1936 kuni aruandeaasta lõpuni sealt ligi 3300 köidet. Laenutamine näitas kuust kuusse pidevat tõusu.

Tõusutähe all möödus üldkokkuvõttes ka teiste raamatukogude tegevus.

Laenajate arv kasvas 1906 isiku võrra, tõustes 31. märtsiks 1937 33 980 isikule. Tallinna elanikkude arvust moodustasid laenajad 23,3 %.

Iga laenaja tarvitas aastas keskmiselt 22,5 köidet. Iga raamat käis laenutuses keskmiselt 8,5 korda.

Uusi raamatuid soetati juurde 6951 köidet, kustutati 748 köidet. Aasta lõpul oli kogudes ühes Mihkel Martna koguga, mis koosneb 3990 köitest, 100 395 köidet. Tallinna iga 100 elaniku kohta oli Kesk- ja haruraamatukogudes 70,1 köidet.

Peale selle oli arhiivraamatukogus 4852 ja arhiivis 5472 köidet. 31. märtsil 1937 oli Kesk- ja haruraamatukogudes üldse 110 719 köidet.

Laenukogusid ja lugemistube kasustas 1195 501 inimest eelmise aasta 1124116 inimese vastu ja laenutati 765 475 köidet eelmise aasta 743 499 köite vastu.

Tallinna iga elaniku kohta laenutati 5,2 köidet (Helsingis 1936. a. 4,4 ja Kopenhaagenis 1935./36. a. 3,9 köidet).

Laenatud raamatuid oli ilukirjanduslikke 70,9%, teaduslikke 25,6% ja lastekirjandust 3,5%. Võrreldes eelmise aastaga, langes ilukirjanduse kasustamine 1,4% võrra. Lastekirjanduse kasustamine tõusis 1,2% ja teadusliku – 0,2% võrra.

Keelte järgi jagunesid laenatud raamatud järgmiselt (sulgudes eelmise aasta andmed)

estikeelseid	72,3 (70,9) 0/0
saksakeelseid	12,6 (13,7) 0/0
venekeelseid	13,1 (13,3) 0/0
inglisekeelseid	1,2 (1,3) 0/0
muukeelseid	0,8 (0,8) 0/0

Tuleb märkida eestikeelsete raamatute laenutamise järjekindlat tõusu. Võrdluseks olgu 1931./32. a. andmed. Siis laenutati eestikeelseid 57,6%, venekeelseid 22,1%, saksa-keelseid 17,9%, ingliskeelseid 1,3% ja muukeelseid 1,1%.

Eestikeelsete raamatute laenutamise tõusu põhjustavad eeskätt eesti kirjanduse kiire kasvamine ja arenemine, mis annab suure hulga uut lugemismaterjali. Sellele seltsib võõrkeelte oskuse vähenemine, mis sunnib osal lugejail piirduma ainult eestikeelse kirjandusega.

Käsiraamatukogu tarvitajate arv tõusis 32 195 isikule eelmise aasta 31 671 vastu.

Õpilaste osatähtsus käsiraamatukogu tarvitajate hulgas langes järjekindlasti. Aruandeaastal moodustasid õpilased 34,0% tarvitajate üldarvust, 1935./36. a. oli see protsent 35,4, 1932./33. a. – 42,8 ja 1929./30. a. koguni 60. Seevastu näitab ametnikkude ja tööliste arv järjekindlat tõusu. Aruandeaastal on tunduvalt suurenenud üliõpilaste arv, mis tuleb panna uue Tehnikainstituudi arvele.

Väljapoole Tallinna piire laenutati 3879 köidet eelmise aasta 4337 köite vastu.

Keskraamatukogu sai sundeksemplaridena ja tellituina 47 ajalehte 104 eksemplaris ja 256 ajakirja 324 eksemplaris.

Üksikasjalisemad arvulised andmed Kesk- ja haruraamatukogude tegevusest leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 171 – 177.

Arhiivraamatukogu korraldamine kestis kogu aasta. Ühtlasi töötati koondnimestiku koostamise alal. Esialgu piirduti Baltika osa koondnimestiku koostamisega. Töötati läbi Eestimaa Kirjanduse Ühingu raamatukogu ja Riigiraamatukogu.

Eelarve täitmine.

Kesk- ja harukogudele kulutati aruandeaastal

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 67 194.44	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	kr. 2 471.08	kr. 69 665.50
Tulusid oli	„ „	11 822.87
		<u>Nettokulusid kr. 57 842.63</u>

Riigilt saadi toetust 500 kr. rohkem kui oli eelarves. See summa lubati lisaeelarve korras kasutada uute raamatute ostmiseks ja köitmiseks. Samuti lubati kulutada uute raamatute ja ajakirjade tellimiseks, vallasvara soetamiseks ja raamatute köitmiseks üle eelarve laekunud tuludest 2820 kr.

Inventari juurdekasv aruandeaastal võrdus 31 429 kr. 37 s.

Üldiselt täitsid Kesk- ja haruraamatukogud oma ülesandeid korralikult.

Keskraamatukogu hoone remont.

Parandati ja uuendati põrandaid, uksi ja kõnniteed ja teostati hoone välisvärvi- mine 2471 kr. 08 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Pedagoogikamuuseum.

22. jaanuaril 1922 täitus 15 aastat ajast, mil Tallinna Linnavolikogu otsustas asu- tada Pedagoogikamuuseumi ja kinnitas asutise juhatuskirja.

15 aasta kestel omandas muuseumi tegevus palju laiema ulatuse, eriti koostöö alal Tallinna haridusasutiste ja -organisatsioonidega, kui see oli ette nähtud juhatuskirjas. Seepärast kinnitas Linnavolikogu 29. aprillil 1936 uue põhimääruse, kus muuseumi töö piirid laiendati vabahariduse alal. Peale selle määrati ka täpsemalt muuseumi sisekord.

Oppevahendite arv tõusis 4807-le, diapositiivide arv 4659-le ja piltpostkaartide arv 5990-le. Koolide ja organisatsioonide poolt kasustati õppevahendeid 6700, diapositiive 11845, piltpostkaarte 5665. Muuseumi auditoriumis anti 274 tundi. Muuseumi külastasid 37 õpilasekursiooni.

Raamatukogu sisaldas pedagoogilise ja teadusliku sisuga kirjandust 11 055 köidet. Kasustajaid oli 355, kellele laenutati 3703 köidet.

Üksikasjalisemad andmed muuseumi tegevuse ja varanduse kohta leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 170.

Kinos „Gloria Palace” korraldati 18 etendust, mida külastas 14419 õpilast; neist pääses sisse maksuta 2811 algkooliõpilast ja 900 keskkooliõpilast, teised maksid à 10 senti.

Peale selle korraldas muuseum end. Petš'i krundil (Pärnu maantee 57) varustusaia, kus kasvatati taimi, mida koolid vajavad botaanikatundidel. Taimi anti välja 341 klassitunnile.

Endiste aastate eeskujul korraldati muuseumi laboratooriumides ja teisis ruumides praktilisi töid gümnaasiumiõpilastele zooloogias, entomoloogias, botaanikas, inimese anatoomias ja füsioloogias, keemias, maateaduses, astronoomias ja füüsikas. Viimases aines algasid tööd 1936./37. õppeaastal. Selleks korraldati keldriruumides väike laboratoorium. Aasta algul võttis praktilisest tööst osa üle 300 õpilase, kevade poole langes nende arv 200-ni.

Veebruaris 1937 avati õpilaste tehniline töötuba, mille ülesandeks on soodustada laste tehniliste kalduvuste arenemist vaba töö abil sellel alal. Töid korraldati Linna Algkoolide II Käsitööklassis, kus keskmiselt 50 õpilast valmistas käsitööõpetajate ja meistrite juhatusel mitmesuguseid mudeleid.

Üldse korraldas muuseum 370 praktikumi à 2 tundi.

1936. a. suvel jätkas tegevust muuseumis suvine ekskursioonijaam. Korraldati 24 ekskursiooni (ööpäeva) Tallinna ümbruses ja üle Eesti. Peale selle organiseeriti 12-päevane teaduslik ekskursioon Soome. Jaama tegevusest võttis osa 50 õpilast.

Muuseumi juures töötab edasi ka Tallinna Õpilaste Loodussõprade Ühing 297 liikmega. Ühing korraldas 19 referaati ja 24 ekskursiooni. Ekskursioonijaam ja Loodussõprade Ühing täiendavad muuseumi zooloogilisi, botaanilisi ja geoloogilisi kogusid. Peab tunnustama, et õpilaste vabal teaduslikul tööl muuseumi laboratooriumides, jaamas ja ühingu suu suur kasvatuslik tähtsus, sest üheltpoolt koolitöö loodusloo alal omab tõsisema ja reaalsema ilme, teiselt poolt aga areneb nende abil uurimisvaim ja teaduslik huvi.

Pedagoogikamuuseumil oli aruandeaastal kulusid

Haridusosakonna aruande järgi	kr. 17 513.07	
Ehitusosakonna „ „ (remont)	kr. 1 738.78	kr. 19 251.85
Tulusid oli		850. —

Nettokulusid kr. 18 401.85

Inventari juurdekasv võrdus 5761 kr. 19 s.

Pedagoogikamuuseumi ruumide remont.

Parandati ja uuendati vesivarustus-, kanalisatsiooni- ja elektrivalgustusseadmeid ja tehti maalritöid 1738 kr. 78 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Linna Ajalooline Arhiiv.

Tähtsaimaks sündmuseks oli Arhiivi kolimine uutesse avaraisse ruumidesse linna majas Rüütli 8/10, mis anti täielikult Arhiivi kasustada. Kolimise tähe all möödus aruandeaasta ja sellel sündmusel on kahtlemata suur mõju Arhiivi kogu edaspidisele tegevusele. Maja kapitaalremont ja sisemised ümberehitustööd teostati eraettevõtjate poolt Ehitusosakonna tehnilisel juhtimisel ja järelevalvel ja Arhiivi juhatuse pidevaid näpunäiteid, kusjuures püüti, niipalju kui vähegi võimalik, arvestada arhiiviruumidele praegusel

TALLINNA III KÄRU-
RAAMATUKOGU

ajal esitatavaid nõudeid. Remont- ja ümberehitustööd algasid kevadel 1936 ja kestisid aasta lõpuni, mille järele uued ruumid 29. detsembril 1936 anti üle Ehitusosakonna poolt Arhiivile. Jaanuaris ja veebruaris 1937 sisustati magasiniruumid esiotsa vajalikul määral riulitega ja asuti ka muu mööbli soetamisele. 25. veebruaril 1937 algas arhivaalide üleviimine, mis kestis märtsi lõpuni, millise kuu jooksul Arhiiv Linnavalitsuse loal oli kasustajaile suletud.

Kolimine nõudis Arhiivi ametnikkonnalt suuri pingutusi, sest üle viia tuli kõik kogud, kokku umbes 1250–1300 jooksvat meetrit materjale ja see pidi toimuma kindla kava järgi, et mitte segi paisata aastakümnete jooksul loodud korda ja nii, et arhivaalide asetus uutes ruumides oleks kohe otstarbekohane ega nõuaks edaspidi asjatuid ümberpaigutusi. Endise vanema osakonna ruumidesse, raekoja alumisel korral, jäid ainult muuseumiesemed, vitriinid väljapanekutega ja osa trükiseid (peamiselt dubletid ja Arhiivi deponeeritud trükitegud). Linnapea algatusel kavatsetakse seal esijoones korda seada kolmas ruum – keskaegne piinakamber – sisustada see Lüübekis Anna muuseumis säilinud piinariistade järgi valmistatud jäljenditega ja avada siis vaatamiseks publikule, kel on selliste kohtade ja esemete vastu suur huvi. Arhiivi endine uuem osakond Vabaduse puisteel 4 likvideeriti täielikult ja vabanenud ruumid anti üle Linna Keskraamatukogule.

Arhivaalide koondamine ja korraldamine. Et uute arhivaalide üldine vastuvõtmine ruumipuudusel oli katkestatud juba eelmisel aastal, siis täienesid Arhiivi kogud ainult väheste uute materjalidega, mille üleandmine toimus enam-vähem juhuslikult. Nii saadi Riigi Keskarhiivilt vastastikuse deponeerimise alusel köite A. A. 113, Eestimaa kubernereri Erik Axelsson Oxenstierna resolutsioonide registratuuri a. 1649, köite B. D. 20, Eestimaa väikelinnade privileegide ära kirjade, inventaride, kodanikkude nimestikud jne. 1623. – 1704. a. ja mõningate teiste arhivaalide vastu Tallinna end. Magistraadi kohtute üksikuid protokolle, 2 gildi raamatut XVIII sajandist, toimikuid XIX sajandist, kaupmeeste kirju XVIII sajandist, Tallinna linna piirikaart a. 1808 jne., kokku 54 numbrit, Eestimaa Kirjanduse Ühingu talle omaniku soovil edasi deponeeritud Sagadi ja Tapa mõisa kirjakogu vastu samal alusel mitmesuguseid Tallinna gildide ja tsunftide raamatuid ja lahtisi arhivaale XV–XIX sajandist, Linna Vaeslastekohtult tuli Arhiivile vastu võtta toimikud 1910. – 1914. a., arvult 1804, Haridusosakonnalt kassaraamatuid ja tõendavaid dokumente 1932. – 1934. a. ja likvideeritud Linna VI Algkooli arhiiv. Suurima arhivaalide hulga võttis Arhiiv üle kolimise ajal, nimelt Linnavalitsuse arhiivi 1890. – 1918. a. (umb. 45 jooksvat meetrit). Annetisena sai Arhiiv A. Plaestereri pärijalt Tallinna sadulseppade ja pistelmaakrite pärgamentse originaalraagi a. 1459. Kogusummas suurenesid arhivaalid umbes 60 jooksva meetri võrra.

Korraldamise alal jätkati kõigepealt eelmisel aastal poolelijäänud töid. Raeprotokollid 1525. – 1570. a. vaadati läbi, pagineeriti ja registreeriti neisse omal ajal puuduliku korralduse tõttu sissekõidetud „võõrkehad“, s. t. sinna oma päritolult mittekuuluvad kirjalad. Valmistati nimestik linnade pärgamentkirjadele (peamiselt XV ja XVI sajandist). Jätkati Arhiivi suurima ja keskseima fondi – Tallinna endise Magistraadi arhiivi – uemate toimikute korraldamist. Kolimisel koondati kõik selle tähtsaima fondi senini laialiasunud peaseeriad, nagu igat liiki raeprotokollid (mida Magistraadi lõppsajandil peeti 6 eriliiki), kinnistusraamatud ja -materjalid, 4 eriliiki toimikuid (peamiselt sissetulnud kirjad) jne. uue arhiivihoonde alumisse suurde magasiniruumi, kuhu paigutati ka Magistraadi järglaste – asehaldamisaege Linnavalitsuse (1786–1796) ja hiljem Vene linnaseaduse alusel loodud Linnavalitsuse arhiiv (1877–1918). Seega asuvad nüüd kõik Tallinna linna eriajastuil valitsenud omavalitsuslikkude keskorganite arhiivid ruumiliselt koos ja neile järgneb sealsamas linna maksukogukonna – Tallinna end. Maksuvalitsuse – arhiiv läinud ja käesolevast sajandist (kuni 1920. a.). Peale selle jätkati veel Kanuti gildi arhiivi lõplikku korraldamist, Alamkohtu ja Vaeslastekohtu, samuti XVII sajandi kaubandusaktide järjestamist, kaupmeeste kirjade ja teiste Arhiivi vähemate osade korraldamist. Arhiivi alatine uurija R. Lemm koostas nimederegistri Niguliste kirikus abiellunuile (1758–1833).

Teaduslik töö. Ettevalmistuste tõttu Arhiivi kolimiseks ja puuhindade järsu tõusu tõttu, mistõttu vastav krediit kulus Arhiivi uute ruumide sisustamiseks riulite ja mööbli jaoks, tuli Arhiivi järjekordse väljaande avaldamine edasi lükata järgmiseks eelarve-

aastaks. Küll jätkasid ametnikud oma teaduslikke töid. Linna arhivaar dr. P. Johansen kirjutas „Eesti Ajaloo” II osa jaoks ülevaate Eesti asustusajaloost keskajal ja pidas ilmsikstulnud suure huvi tõttu 3 korda ettekande teemal: „Tallinna tekkimine uues valguses”. Ta abi mag. R. Kenkmaa kirjutas sama väljaande jaoks ülevaate Eesti linnade ja kaubanduse ajaloost keskajal ja pidas samasisulise ettekande ohvitseridele. Mõlemad mainitud ametnikud töötasid ka koguteose „Tallinn” ajaloolise osa kallal. A. Margus jätkas eeltöid Kanuti gildi arhiivi kataloogi trükisavaldamiseks. H. Peets koostas Saksa maal ilmuva „Gutenberg Jahrbuch’ile 1937” kirjutise eesti raamatu graafilise külje kohta XVII ja XVIII sajandil. Kõik Arhiivi ametnikud avaldasid teaduslikke artikleid ka ajalehis ja ajakirjades (eriti ajakirjas „Vana Tallinn”).

Lähetamised. Dr. P. Johansen oli 29. maist kuni 20. juunini 1936 lähetatud Hansa päevale Weseli ja Belgiasse tutvumiseks sealsete arhiividega. Tagasisõidul ta peatus ka Breemenis. Mag. R. Kenkmaa võttis Linnavalitsuse lähetatuna osa II Soome-Eesti ajalooteadlaste päevast Helsingis 30. maist kuni 1. juunini 1937. Mõlemad lähetatud ametnikud esitasid oma reisi kohta Linnavalitsusele aruande.

Muinsuskaitse alal tegi linna arhivaar ettepaneku Paksu Margareeta kordaseadmiseks ja avamiseks publikule, eeskätt turistidele. Koos Tallinna Ajaloo Seltsiga õnnestuski leida sellele küsimusele lahendus, mille Linnavalitsus heaks kiitis, ja mille teostamiseks ta tegi vastavad korraldused. Päevapildistati ja plaanistati Ehitusosakonna ja Tallinna Ajaloo Seltsi kaastegevusel Väikese Karja ja Müürivahe tänava nurgal ehitustöödel paljastatud ja hiljem lammutatud vana linnamüür ühes oma ja endise Kuradi- ehk Kuradiematorni alusega. Muide lahendati ka teisi ehitustegevusega vanalinnas seotud jooksvaid küsimusi.

Andmed Arhiivi kasutamise kohta teaduslike uurijate, mitmesuguste teatmete hankijate ja vaatamise otstarbel külastajate poolt leiduvad Linna Statistilises Aastaraamatus 1937, lk. 176. Väljastati 689 kirja, neist suurim osa, nimelt 211, olid genealoogilise sisuga väljavõtted kirikuraamatuid, revisjonikirjadest, kodanikkuderaamatuid, teenistuslehtedest jne. Selliseid väljavõtteid on kõige enam nõutud Saksamaal elunevate endiste tallinlaste ja nende järglaste poolt oma aaria päritolu tõestamiseks, kuid küllalt sageli ka Eesti kodanikkude poolt oma perekonnakirjade korraldamiseks perekonnaseisumeteis. Rohkesti oli järelepärimisi linnateenistuses olemise kohta, mida vajati teenustuskirjade jaoks. Teisist ulatuslikumaist küsimusist, mis Arhiivil tuli lahendada, oli linna vapi ja lipu kirjelduse ja ajaloo koostamine, Juhkentalis asuva Sõjaväe Keskaigla veekasustamisõiguse, Kadrioru lossi ja pargi veekanali rajamise ja muude selliste küsimuste selgitamine.

Eriti väärib mainimist siin Arhiivi kauaaegse kasustaja, pensioneeritud ülemõpetaja Artur Plaesterer'i surm 18. augustil 1936. Kadunu oli viimase 18 aasta jooksul Arhiivi peaaegu igapäevaseks külastajaks. Tema toimetusel ilmus 1930. a. trükist Arhiivi väljaanne nr. 5 – „Tallinna pärgamentne rendiseraamat 1382–1518“. Peale selle täiendas ta Arhiivi nimederegistreid ja valmistas mõningaist raamatuid ärakirjad, mis on Arhiivi uurimistöele kasuks. Surres pärandas ta Arhiivile ülalmainitud sadulseppade ja pistelmaakrite originaalšraagi 1459. a., mitu käsikirja, neist eesti soost paadimeeste ehk mündrikute kohta sadamas käiva uurimuse peaaegu trükivalmina.

Käsiraamatukogu täienes 163 uue numbri võrra 375 kr. 98 s. väärtuses, kusjuures neis arvudes pole näidatud juurdekasvu perioodika alal. 36 raamatut saadi annetisena 13 isikult ja asutiselt.

Inventari juurdekasv oli suurem kui kunagi varem, nimelt 5355 kr. 77 s. väärtuses. See oli tingitud kolimisest uutesse ruumidesse.

Arhiivil oli aruandeaastal:

Kulusid	
Haridusosakonna aruande järgi	kr. 17 270.22
Ehitusosakonna „ „ (remont) „	96.56 kr. 17 366.78
Tulusid oli	569.98
Nettokulusid kr. 16 996.80	

Ruumide küsimus lahendati aruandeaastal täiesti rahuldaval kujul, kusjuures vaba tagavararuumi uute arhivaalide vastuvõtmiseks jätkub õige mitmeks aastakümneks ja on sellegi järele põõningukorra väljaehitamise teel lahendatav veel umbes sama kauaks.

Nii Arhiivi ametnikkudele kui ka kasustajaile on loodud endisest palju soodsamad ja ratsionaalsemad töötamistingimused. See pole jätnud juba lühikese aja jooksul avaldamata mõju Arhiivi kasustajate arvu tõusule.

Arhiivi ruumide remont.

Parandati aknaid ja kanalisatsiooniseadmeid 96 kr. 56 s. eest. Remondi teostas Linna Ehitusosakond.

Noortebüroo, Kutsevaliku- ja Kasvatuse nõuandla.

Asutise tegevus kasvas tunduvalt, kuid ta ei suutnud vähese personaali tõttu täita kõiki põhikirjas ettenähtud ülesandeid igal alal ja kogu ulatuses. Asutise ülesandeks on kutsevalikunõuandla alg- ja keskkooli lõpetanud noorile, kasvatuse nõuandla raskkasvatatavate laste kasvatamiseks, sobivate isikute valik riigi- ja omavalitsusasutiste ja tööstusettevõtete teenistusse, õppekohtade leidmine ametit õppima asuvaile noorile jne. Neist ülesandest iga üksiku teostamine kogu ulatuses nõuaks asutise personaali täieliku tööjõu rakendamist sellesse üksikülesandesse ja puhtfüüsiliselt ei osutuks võimalikuks teostada teisi põhikirjas ettenähtud ülesandeid. Arvestades seda tööga ülekoormatust, tuli asutisel täita esijoones tungivaid ülesandeid. Neiks ülesandeks osutusid riikliku seaduseandluse kaudu büroole kohustavaks tehtud ülesanded isikuvaliku alalt – trammijuhtide, autojuhtide ja postiametnikkude kutsekõlblikkuse katsetamine. Isikuvaliku kõrval teostati jõukohaselt ka teisi ülesandeid: kutsevaliku-nõuandla algkooli lõpetanuile, vahendust õppekohtade leidmisel ametit õppima asuvaile noorile, kasvatuse nõuandla raskkasvatatavate laste vanemaile. Asutis võimaldas aruandeaastal kasvatuse nõuandla kõrval ka ravi kõnehäirete all kannatavaile kooliõpilastele. Selleks tarvilikke häälde- ja hingamisharjutusi teostas asutise juhataja eeskirjade kohaselt diktsiooniõpetaja E. Kevend hea eduga.

Nõuotsijate läbikäik võrdus 1249 isikuga, möödunud aasta 720 isiku vastu, nad jagunesid järgmiselt:

1) kutsevaliku-nõuandla alal 335, 2) isikuvaliku nõuandla alal 826, 3) kasvatuse nõuandla alal 88.

Soolt oli mehi (poisse) 967, naisi (tütarlapsi) 282.

Nõuandlajaks isikuvaliku alal olid kandidaadid posti-telegraafiteenistuse, Tallinna linna trammijuhtid, autojuhid ja konduktorid O.-ü. „Mootor“. Nende katsetamine teostus osalt kollektiivselt, osalt individuaalselt. Soovi korral teostatakse ka arstilist järelevaatust. Nõuandla sooritatakse ühel visiidil.

Nõuandlajaks kutsevaliku-nõuandla alal olid peamiselt alg- ja keskkooli lõpetanud noored. Nende juures teostatakse psühhotehniliselt nende vaimuandete uurimist ja arstiliselt tervisliku seisundi ja kehaehituse tubliduse määramist. Kutsevaliku-nõuandla teostatakse asutise uurimuste tulemuste ja koolist ja kodust noore kohta kogutud andmete põhjal. Nõuandla sooritatakse kahe visiidiga.

Kasvatuse nõuandla alal olid nõuandlajaks alg- ja keskkooliõpilaste vanemad ja klassijuhatajad õpilaste puuduliku edasijõudmise, iseloomu defektide, närvilisuse ja kõnehäirete puhul. Õpilaste igakülgse tundmaõppimise, kasvatuse nõuandla ja kõnehäirete puhul harjutusravi sooritamiseks kulub korduvalt visiiti.

Isikuvaliku alal tehti asutisse 826, kutsevaliku-nõuandla alal 670 ja kasvatuse nõuandla alal 636 visiiti, neist 305 poissi ja 331 tütarlast. Seega tehti asutisse üldse 2132 visiiti.

Vahendus õppekohtade leidmises noorile oli aruandeaastal edenenud vähese intensiivsusega, kuna ülekoormatus teiste ülesannetega ei võimaldanud tööjõu kontsentreerimist sellele alale. Kogemused sellel tegevusalal on näidanud, et pakutud õppekohta töötajate ja oludega peab tutvuma kohapeal, sest sageli pole pakutud õppekohad sobivad noorile ametiõppimiseks viletsate tööolude tõttu. Asutise praeguse isikliku koostise juures pole võimalik seda teostada. On juhitud tähelepanu noortehoidaja ametissepanemise tarvidusele.

Õppekohtade pakkumisi oli 31, sellest poistele 14, tütarlastele 17.

Asutisele kulutati

Haridusosakonna eelarve järgi . . . . . kr. 4738.79

Tulusid oli . . . . . „ 2428.-

Nettokulusid . . . . . kr. 2310.79

Inventari juurdekasv võrdus 432 kr. 10 s.

Õpetajate edasiharimine.

Tallinna ja Nõmme linna koolivalitsus korraldasid 12. ja 13. oktoobril 1936 Linna XXI Algkooli ruumides Tallinna ja Nõmme õpetajate päevi, millest võttis osa 434 isikut.

Päevadel esinesid kõnega haridusminister A. Jaakson ja ettekannetega dr. A. Koort („Kasvatuse ja õpetuse metoodilise printsiibi kujunemisest moodsas pedagoogikas“), haridusnõunik V. Viilup („Läbilõige õppe- ja kasvatustööst 1935./36. kooliaastal“), koolinõunik Chr. Brüller („Möödunud tööaasta Tallinna ja Nõmme koolides“), haridusnõunik J. Aavik („Kirjandus ja selle õpetamine eesti koolides“), koolinõunik J. Grüntal („Gümnaasiumilõpetanute matemaatiliste teadmuste tase“), prof. P. Tarvel („Humanitaarhariduse ideoloogiast“), prof. dr. J. Nuut („Reaalhariduse ideoloogiast“). Ettekandeile järgnesid elavad läbirääkimised. Vastuvõetud sooviavaldused esitati materjalina Haridusministeeriumile.

Õpetajate edasiharimisele kulutati aruandeaastal 262 kr. 65 s.

Rahvaloengute korraldamine.

Rahvaloengute ja tehniliste kursuste korraldamiseks anti toetust Tallinna Rahvaühikooli Seltsile 4647 kr. 35 s., Kristlikule Noorte Meeste Ühingule 350 kr., Kristlikule Noorte Naisühingule 200 kr., Soome Klubile 150 kr., Tallinna Linnaametnikkude Ühingule 120 kr., ühingule „Kodu ja Kool“ 130 kr., Kodutööstuse Edendamise Kesksele 75 kr., kokku 5672 kr. 35 s.

Abirahad ja toetused.

Erakoolide ja lasteaegade toetuseks kulutati 2298 kr. Välja andmata jäi Läti Organisatsioonide Liidule algkooli ülalpidamiseks määratud 300 kr., kuna kooli ei avatud.

Toetusrahadeks ja stipendiumideks kulutati ptk. 7, § XVI järgi 9424 kr., ptk. 8, § XV järgi kehvemaile algkooliõpilasile 36 022 kr. 80 s., kesk- ja kutsekooliõpilasile 2151 kr. 20 s. Rüügilt saadi ja kulutati linna algkoolide puudustkannatavate õpilaste abistamiseks 24 859 kr.

Linnavolikogu otsusega 21. oktoobrist 1936 kinnitati „Määrus Tallinna Linna Jaan Poska' nimelise stipendiumi kohta Tallinna Tehnikainstituudi juures“.

Toetusiks teatreile ja muile hariduslikkudele organisatsioonidele ja asutisile kulutati 36 500 kr.

Vähemusrahvuste avalikkude koolide ülalpidamiseks anti

Saksa Kulturomavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks	kr. 25 835.03
Pensiooni maksmiseks ja arstiabikuludeks	„ 913.71

Juudi Kulturomavalitsusele:

Õpetajate palkadeks ja majanduskuludeks	„ 8 633.80
Pensiooni maksmiseks ja arstiabikuludeks	„ 149.58

Kokku . . . . . kr. 35 532.12

Peale selle said vähemusrahvuste kulturomavalitsused toetusrahadest ja stipendiumidest õpilasile

Saksa Kulturomavalitsus:

Stipendiume	kr. 80.—
Toetust puudustkannat. õpilasile riigi summade arvel	„ 661.—
„ „ „ linna „ „	„ 1481.70
	<u>kr. 2222.70</u>

Juudi Kulturomavalitsus:

Toetust puudustkannat. õpilasile riigi summade arvel	kr. 332.—
„ „ „ linna „ „	„ 652.—
	<u>kr. 984.—</u>
Kokku	kr. 3206.70

Üldiste koolikontsertide, teatri- ja õpetlikkude kinoetenduste, spordivõistluste ja -kursuste ja liuväljade korraldamiseks õpilasile kulutati 7045 kr. 56 s.

Kunstiteoste ostmiseks kulutati 690 kr., kirjanduslikkudeks auhindadeks 1580 kr.

Linnavalitsuse otsusega 2. veebruarist 1937 kinnitati „Tallinna Linna Kirjandusliikude Auhindade Määramise Juhis”, mille § 1 järgi linna eelarves ettenähtud kirjandusliikude auhindade määramine ilukirjandusliku ja populaarteadusliku ala jaoks toimub Linnavalitsuse otsusel erilise komitee ettepanekul, kui Linnavalitsus ei pea tarvilikuks anda selle määramist raamatuaasta fondi auhindamiskomisjoni võimkonda. Komitee koostisse kuuluvad esimehena Tallinna linnaeape, liikmetena Tallinna Linnavalitsuse Haridusosakonna juhataja, Tallinna Keskraamatukogu juhataja ja vastavad eriteadlased Tallinna Õpetajate Seltsi ja Keskkooliõpetajate Kogu Tallinna Koondise valikul, kummalgi üks.

1936./37. a. eelarves kirjandusliikudeks auhindadeks ettenähtud summast määrati auhinnaks romaani „Nimed marmortahvlil” autorile Albert Kivikale 500 kr. ja teose „Fr. R. Kreutzwaldi „Kalevipoeg” II osa” autorile August Annist'ile 500 kr.

Üldine eelarve täitmine haridusalal.

Aasta kestel esilekerkinud uued ülesanded, samuti ka möödapääsmatud ülekulutused üksikuil aladel, nõudsid lisakrediite, mis osalt kaeti linna üldisist sissetulekuist lisa-eelarve korras, osalt Haridusosakonnale alluvate asutiste mõningate eelarvepunktide jääkidest või säästu teel.

Küttepuude hinna ja veemaksu tõus põhjustas vähemaid või suuremaid ülekulutusi eelarve majanduskulude osas. Et eelarvet koostamisel tunduvalt kärbiti, tekkis paratamatult puudujääke ka kantsleikuldes ja raamatukogude ja õppevahendite arvel.

Erakorralisi kulusid nõudis remontide puhul elektriseadmete ümberkorraldamine Elektri jaama nõuete kohaselt ja tulekaitseabinõude täiendamine mõningais asutis.

Elumaksumuse tõusust ja laste arvu suurenemisest tingituna suurenesid toitmiskulud lastepäevakodudes.

Õppejõudude tasude seaduse (RT 69 – 1935) § 20 järgi oli avalikkude kutsekoolide õppejõudude palk ja lisa- ja asetätetundide tasu tervelt riigi kanda. 1. augustist 1936 kehtiva Õppejõudude tasude seaduse muutmise seadusega (RT 56 – 1936) pandi osa kulusid kooli ülalpidajale, nagu näidatud tabelis.

	Õppejõudude palgast, lisa- ja asetätetundide tasust	
	Riigi osa, %	Linna osa, %
1. Majandusõpilaste koolides, Meesrätsepa-õppetöökojas, tööstus- ja kodumajanduskoolides	100	—
2. Kaubanduskooli ja Kaupmeestekooli nime all asutatud kutsekoolides	85	15
3. Teisis kutsekoolides	90	10

Üldiselt toimus eelarve täitmine rahuldavalt.

Haridusnõukogu ja -komisjon.

Haridusnõukogu koostisse kuulusid juhataja-linnanõunik J. Kents, liikmed koolinõunikud Chr. Brüller ja J. Grüntal, Linnavolikogu esindajad – linnavolinikud H. Kõrgesaar ja T. Kore, Tallinna õpetajate esindajad A. Veiderma ja J. Unt, sekretär J. Palmpak (kuni 1. juunini 1936) ja A. Kaasik (1. juunist 1936).

Hariduskomisjoni koostisse kuulusid juhataja-linnanõunik J. Kents, liikmed Alma Ostra-Oinas, L. Raudkepp, K. Steinberg, A. Kaera ja A. Nurmiste.

Hariduskomisjon ja -nõukogu pidasid aruandeaastal 10 ühist ja 3 eraldi koosolekut, mille kestus oli kokku 27½ tundi ja kus protokolliti üldse 145 otsust. Asja kiirustamiseks ja hõlpsamaks arutamiseks ühendati paljudes punktides mitu ühesisulist küsimust.

Haridusosakond.

Haridusosakond on „Eestimaa Koolivalitsuse ajutise korralduse” põhjal (RT 10 – 1918) ühtlasi ka iseseisev Tallinna Linnakoolivalitsus, mille koostisse kuulusid

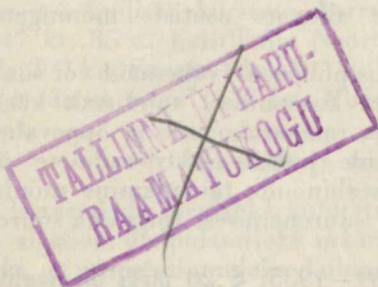

juhataja-linnanõunik J. Kents, koolinõunikud Chr. Brüller ja Jul. Grüntal, asjaajaja A. Kuusman, koolivalitsuse sekretär J. Palmpak (kuni 1. juunini 1936) ja A. Kaasik (1. juunist 1936), raamatupidaja A. Paalme, asjaajaja abi, sekretäri abi, haridusarvustiku pidaja, arvepidaja, arveametnik, kantsleiametnik, kirjakandja-registraator ja naistenõuniku

Tegevus ja töökäik. Saadi 6814 ja saadeti 9557 kirja (1935./36. a. vastavalt 6127 ja 7380), tasuti 15 018 üksikut arvet 2977 orderi ja 315 ülekandeorderi järgi (1935./36. a. vastavalt 14 577, 2606 ja 258). Tulude-ordereid kirjutati 1331 (1935./36. a. 1239). Tööd püüti lihtsustada viimase võimaluseni. Tegevus seisis peamiselt õppe- ja kasvatustöö ja majandusliku tegevuse korraldamises ja üldjuhtimises linna ja erakoolides, lasteaedades (-päevakodudes) jne., asutiste tegevuse järelevalves ja nende instrueerimises, Linnavalitsuse ja Haridusministeeriumi korralduste täitmisel, uute küsimuste ja kavatsuste algatamises, ettepanekute väljatöötamises jne.

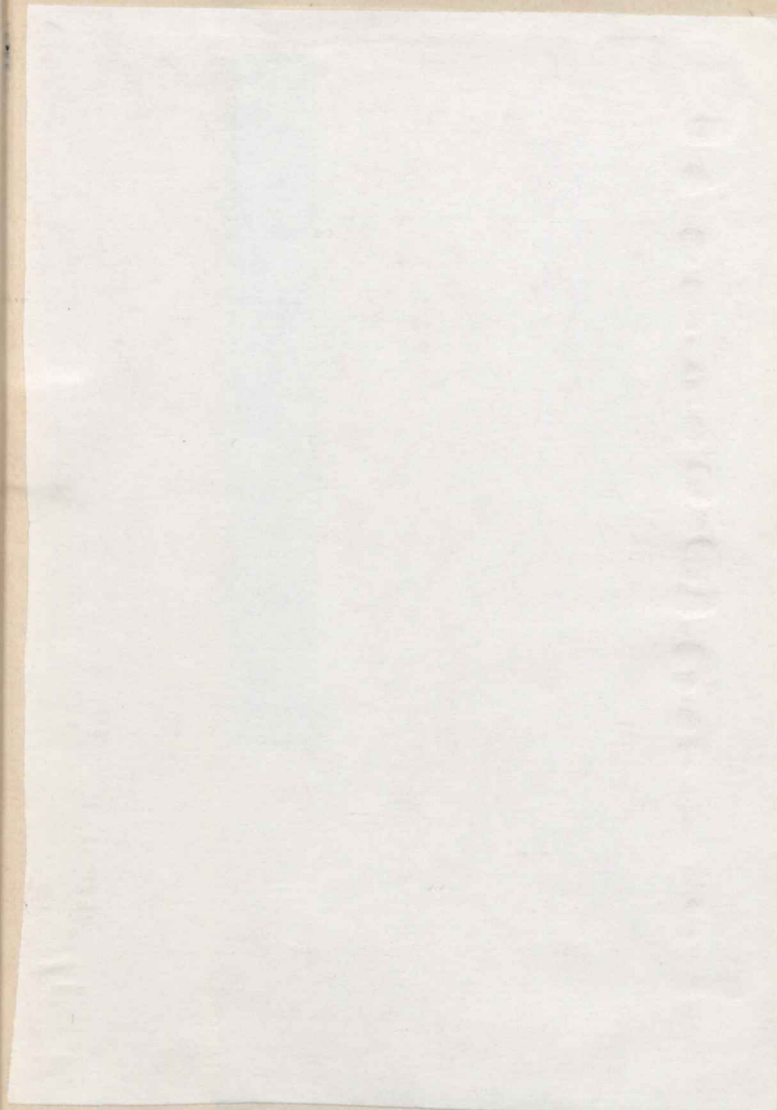
Eelarve täitmine. Kulused oli 20 846 kr. 33 s.

Inventari juurdekasv võrdus 260 kr. 95 s.

-10 PEA 756/12 (1957a)

III 17848

Raamatukõitmine
Ü. ERM
Tallinn, Viru t 2
Tel. 435-56

EA 3603

Dep. 204.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

1 0100 00159083 1